

La col·lecció de cistells del mas Colomer de Taradell*

Anna Homs i Forcada
Jacint Torrents i Buxó

L'inventari i documentació de la col·lecció de cistells del mas Colomer és una recerca que s'ha desenvolupat durant l'any 2001 en el marc de l'Inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya del Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana.

La tasca de recuperació del patrimoni lligat a la tecnologia agrícola feta per Joan Lleopart, un pagès de la plana de Vic, es va iniciar a la dècada de 1970. La recopilació de peces al llarg de gairebé 30 anys va permetre crear col·leccions valuoses per conèixer els canvis en la tecnologia agrícola en el camp dels guarniments d'animals,¹ altres eines i cistells. Les sales situades als antics graners de la masia del Colomer van ser les primeres on Joan Lleopart va començar a aplegar amb gran afany peces del món agrícola, amb la qual cosa inicià el que més tard serien la sala del Blat i la sala dels Cistells. Hem fet el procés d'inventari i documentació dels diferents cistells de la col·lecció a partir d'informació prèvia procedent de fonts escrites i de fonts orals.

Referent a les fonts escrites hem constatat que la bibliografia especialitzada sobre el tema és escassa, sobretot pel que fa a la cistelleria catalana però també pel que fa a la cistelleria de la resta d'Espanya.

Els llibres més representatius dedicats, íntegrament o en part, a la cistelleria catalana són:

L'art popular de Catalunya de Ramon

Violant i Simorra (Barcelona: Edicions 62, 1976, 297 p.), reedició de *L'art popular decoratiu a Catalunya* (1948). Aquesta obra és de gran importància ja que pot considerar-se la primera obra científica en el camp de l'etnologia de Catalunya sobre el tema de la cistelleria amb una aportació documental i metodològica important. Per bé que només un capítol del llibre està dedicat a l'art de la cistelleria, s'hi fa un estudi general de la cistelleria catalana, bastant representatiu, i sovint se sorveix d'exemples concrets.

El cistellaire i el seu món. 2a ed. Barcelona: Ed. La Lluna en un Cove, 1999, 83 p. (El Crit de l'Òliba; 38) i *A la recerca del cistell perdut*. 3a ed. actualitzada. Barcelona: Ed. La Lluna en un Cove, 2001, 169 p. (El Crit de l'Òliba; 47), dues obres de la recentment desapareguda Roser Albó. En el primer llibre fa un recull dels cistellers localitzats a Catalunya i explica la vida professional d'alguns d'ells.

En l'altre repassa les diferents tipologies de cistells, coves, paneres i altres objectes propis de la cistelleria catalana, amb dibuixos esquemàtics. Aquesta obra ha

estat la font de referència bàsica per a la realització del nostre treball d'inventari de la col·lecció.

Pel que fa a la cistelleria en l'àmbit de la península Ibèrica destaquem sobretot l'obra *Cesteria tradicional ibèrica* de Bignia Kuoni (Barcelona: Ediciones del Serbal, SA, 1981, 328 p.). Aquest, és un estudi íngent sobre la cistelleria en totes les zones de la península, que aprofundeix en l'ofici, els materials, les tècniques, la relació de la cistelleria amb la societat, el seu simbolisme, ús i altres aspectes. Malgrat que aquest llibre ja tingui vint anys, fa aportacions encara vigents.

Hem pogut constatar que en altres països d'Europa, com França i Anglaterra, s'ha produït més bibliografia específica sobre el tema, probablement degut al fet que en aquests països tenen Escola Nacional de Cistelleria, que aquesta activitat està molt més reconeguda, especialment per la seva revaloració social i pel suport institucional. Alguns dels llibres consultats són: *La Vannerie Française* de M. Jaoul i B. Goldstein (Paris: Éditions de la Réunion des Musées Nationaux, 1990, 315 p.), *La Vannerie. L'osier* de R. Duchesne, H. Ferrand, i J. Thomas (Langres: Dominique Guéniot éditeur (École Nationale de Vannerie), 1997, 367 p.).

Pel que fa a les fonts orals, les aportacions han estat molt importants i ens han permès contrastar amb les fonts escrites que sovint no arriben a aprofundir a un nivell de concreció suficient. En els inicis de la recerca vàrem entrar en contacte

Cistells Mas Colomer. Fotografia: Lluís Salvans Casas.

(*) Inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya, 2001. **Recerca/Documentació**, és a dir: programes de recerca que es desenvolupen en un any natural destinats a elaborar repertoris delimitats d'elements de patrimoni etnològic i altres tasques específiques de documentació.

amb Roser Albó, però la seva mort sobtada ens ha privat de valuoses informacions. La seva tasca, com a gran amant, estudiosa i divulgadora d'aquest mil·lenari ofici ha estat molt important per a la cistelleria a Catalunya.

A finals dels anys vuitanta ella va entrar en contacte amb aquest món a partir de les seves activitats socials en l'àmbit de *Dona i presó*, i ja es va adonar del greu perill de desaparició que corria l'ofici. De llavors ençà es va dedicar amb passió a col·leccionar, inventariar i reproduir cistells de formes tradicionals resseguint les col·leccions més importants existents a Catalunya, entre les quals la que hem estat inventariant.

També va obrir una botiga a Barcelona per difondre el món dels cistells i va ser la principal impulsora de la creació de l'Associació de Cistellers de Catalunya, i exercí com a secretària de l'entitat. Al llarg del nostre estudi les referències a la tasca de Roser Albó han estat constants i des d'aquí volem reconèixer la importància de la seva labor i al mateix temps prenem el compromís de continuar la tasca que ella i l'associació han iniciat.

Valorem especialment l'aportació de dos informants cistellers d'ofici: Joan Farré i Josep Señé. Joan Farré (Folgueroles, 1957) és un cisteller en actiu des de fa uns vint anys i és l'actual president de l'Associació Catalana de Cistellers. La seva col·laboració ens ha permès conèixer de més a prop l'evolució del món de la cistelleria en els darrers temps. Ens ha informat sobre l'abandó progressiu dels cistells per a usos agrícoles o industrials, amb la consegüent desaparició o reconversió dels cistellers d'ofici.

Més tard, va començar un procés de revaloració dels materials i formes de cistelleria adaptant-los per a altres usos. També ens ha informat sobre els orígens de l'Associació que presideix i les línies que segueixen per tal de potenciar el món de la cistelleria.

Josep Señé (Tona, 1925) que actualment viu a Vic, havia estat cisteller i pagès seguint la tradició familiar. Actualment es

dedica, juntament amb la seva família, a atendre la botiga i a anar als mercats a vendre cistells i altres objectes relacionats amb el món de la cistelleria, però ha abandonat la producció. El seu testimoni ens ha permès entendre la forma en què habitualment treballaven els cistellers, fent cistells a jornal per les diferents cases de pagès de la contrada, tal com ell amb el seu pare i germans havien fet. Ens ha parlat també de la seva experiència com a cisteller quan tenia taller propi i de la feina a la botiga.

Ha estat important la informació aportada per part dels membres de la família del mas Colomer, coneixedora directa de la col·lecció. Montserrat Lleopart, filla de Joan Lleopart i Dolors Coll, una gran afeccionada a aquest món, ens ha informat sobre la procedència i l'ús d'algunes de les peces. Aquesta col·lecció, igual que la resta del patrimoni etnològic del mas Colomer, no està tancada a noves incorporacions, ja siguin donacions fetes a la família o bé adquisicions promogudes per part d'aquesta.

La documentació general de la col·lecció i l'inventari precís de cada peça s'han complementat amb un tractament específic per tal de conservar els cistells. La importància d'aquesta col·lecció rau en la quantitat d'exemplars, en total 256, en la diversitat de tipologies o àmbits d'ús i en la presència dels materials i tècniques més comuns de la cistelleria catalana. En la col·lecció es troben representats la majoria dels cistells propis d'una casa de pagès de la Catalunya interior i també algunes peces procedents d'altres punts de la península Ibèrica i d'altres països del món.

1. Vegeu: "Els guarniments d'animals de peu rodó del mas Colomer de Taradell". REC (abril de 2001), núm. 18, p. 148-150. Aquesta recerca va ser feta durant l'any 2000 en el marc de l'inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya.